Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Disputationum phylosophicorum pars III. s. physica particularis - Cod. Ettenheim-Münster 229

Archert, Ignatius Ioannus Franc.

[s.l.], 1730

Quaestio 2a

urn:nbn:de:bsz:31-120397

Sigpelo maioris admitti ?? expresse asserit Soto. Card: de Lugo, Suarez aliiq Theol: ut videre est apud Pat: Theoph: Raynaud in Hepaly ?? de hoc ?, ubi Aucti autores fuisse ?? ab ?? censuris. R 2º Dicendum ?? si Sententia ?? in terminis ?? ? et ? ?? ex Decisione ?? ?? et ? ?? expresse ?? hanc ? de fide, ? ? Sit contra Conciliis, Doctrinam Theol: receptam, interpretatione et communi fidelium ?? ?? sufficit ad ?? Sententiam oppositam ? ?? ? qui ? ? ? ? ? ait. Supponimus ut certum manere aliqua accidentia panis et vini post consecrationem, quod sola fide certum est ut patet ex Concilio Tridentino Sessione 13: C: 1. Subtractis Sensibus a non ?? ? recentiores ?? Petrum de Aliaco ?? subiungit: quod nihil dici potest absurdius ?? ?? Theol: opinionem ?? ?? ?? Conciliis, unde ?? ? Cardinalem Petrum de Aliaco plus ?? velle, ?? absolute et in terminis ? ? dari aliqua accidentia absoluta.

Quaestio 3a

De Primis Qualitatibus Elementorum

Primae Qualitates Elementorum communiter numerantur quatuor videlicet Calor, Frigus, humiditas, Siccitas. Calidum a Philo: L: 2 de generatione ? ?: ? quod congregat homogenea et disgregat heterogenea. Frigidum vero quod homogenea simul et heterogenea congregat. Humidum est quod facile ? ? alieno, difficile proprio. Siccum est quod facile ? ? proprio, difficile alieno. ex definitionibus horum ?? facile colligi ? ? definiendo ? Sint ? ? in abstracto indagandum ? ?? Sint hae ? Sit quae

Articulus 1us

Quid Sit Calor.

Dico 1º Calor non consistit in ?? effluvio ?? igneorum ?? ?, 1º ex ? ? Euch: 2º Si Calor consisteret in ?? effluvio ?? ? consisteret in ? ? in quo consistit lumen ? ? ut ? ? igneum simul Calor et Lux ? consisterent ? ? ? lucem ? vero calorem constituerent. neutrum ? dici ? ? ? ? igneum ? simul Calor et Lux ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? in Calore. ? ? ? igneum

Num: 12us

Num: 13us

constituunt calorem. alij tamen non probant dicendo, quod in flamma sint simul con-
venienti illi igniculi quod.

Num: 14um. Dico 2o. Calor est qualitas absoluta &c. Calor non est substantia quia non con-
sistit in effluvio effluvio substantiali igneorum quia caudere non est caudere
effectum, et eo quod non consistat in motu partium minimarum, quia sit
dos intensus calor, quin detur motus, ut patet in aqua, quae soli
exposita calescit, quia caudens absolutum.

Solvuntur objectiones

Num: 15um. Obj. 1a contra 1am assertionem. Si calor non consistit in effluvio igniculorum tunc
non potest explicari cur supra flammam aliquem calor sit longe major quam
ad latera. 2o. cur flamma in multo majorem quantitatem spargat calorem quam
carbo, 3io cur oleum diutius servet calorem quam aqua. provinciale
haec omnia facile explicari possunt, si dicatur, quod calor consistat in igniculis
quod. R. na. ad 1um Dico in summitate flammae majorem sentiri calorem
quia ignis ratione sui levitate sursum tendit adeoque igniculi, qui ex
flamma avolant ibi aliquantum simul colliguntur, ita ut conjuncta vi
majorem producant calorem ex quo tamen non sequitur, quod calor nihil aliud sit
quam ignis, ostendit enim necesse sit, quod calor plerumque aut semper sit conjunctus
cum aliquo effluvio igniculorum, non tamen sequitur quod calor nihil aliud
sit quam merum effluvium igniculorum, quod difficillime probatur sic,
ubique igne esse ubi calor est, quemadmodum non ubique ignis est, ubi calor
tamen est. ad 2um Dico 1o in flamma plures esse igniculos quam in carbone
ad eos proinde agere virtute magis conjuncta, 2. carbone esse quasi
ex natura frigidum et inimicum igniculis, debent itaque igniculi eandem
resistere, et sic minus habiles sunt ad producendum calorem ad extra, ad
3um Dico certum, quod oleum ex natura sua sit minus frigidum, quam sit
aqua, quid quod mirum si diutius in eo conservetur calor, quam in aqua,

Num: 16um. Obj. 2. contra 2am assertionem Si calor est qualitas, non semper a producente
eam magis distans debito modo applicata esse, si habe producit
calorem in terra. R. semper non potest conjugari cum magis distans ex
dum aqua sit remota igne ipse adhuc manet calida. 3io. semper
non potest conjugari eam magis distans ut dum sole incalescens, ad
proximum frigus reddit, quod. R. Divina lex non compensaret, deinde
si calor non potest debite se habere, utique producat aliud calorem in
spatio vicino, hic iterum aliud, atque sic minorem. Et quod eam alius potest,

producere effectum eorundem si applicata sit concava intermedia vitro
vitra certe in magis imperceptibilia sint, quod si sol suis igniculis con-
flans vel aliud [illegible] flammas apte facit. Ad 2um resp.
Dico ex adversariis . Quamadmodum [illegible] qui lapidi [illegible],
[illegible] . 2o quid inconveniens sit, si aliqua effectibus [illegible]
[illegible] certo constat, eam [illegible]
[illegible] autor non, 3io probat ad nihil [illegible] igniculis, ad
[illegible] candelam eam [illegible] Caloris, quae juxta adversarios
eam [illegible] igniculorum.

Articulus 2us.

Quid sit Frigus.

Dico frigus est Qualitas positiva et absoluta p. c. Frigus
consistit in Quiete particularum minimarum ut volunt Cartesiani Num 1/us
neque in [illegible] effluvio effluviorum frigidorum ut [illegible] atomistae
neque in privatione seu mera negatione caloris, ut volunt Carbonenses[?] quod
consistit in Qualitate positiva et absoluta ut volunt peripatetici.
[illegible] [illegible] quod [illegible] frigus [illegible] particularum
minimarum quiete, ut patet in [illegible] [illegible],
[illegible] frigidis tempore hiberno . [illegible] aquarum [illegible]
[illegible] in [illegible] valles [illegible] frigidi
[illegible] quae non [illegible] quies . quod [illegible] [illegible] calor
[illegible] consistit in effluvio effluviorum Calidorum, quod neque frigus con-
sistit in effluvio effluviorum frigidorum [illegible]
quam adversarii [illegible] frigus et calorem . [illegible]
[illegible] frigus [illegible] frigidi [illegible]
quod frigus [illegible] si consisteret [illegible] in
[illegible] effluvio effluviorum frigidorum quod . a. [illegible] ex Myst: S: Euch:
2o ex eo quod [illegible] frigida sit in frigida [illegible] in
aqua quae [illegible] [illegible] de suo frigore [illegible]
[illegible] [illegible], quod 3um [illegible]: p. a.: [illegible]
[illegible] privatio [illegible] activa; frigus vero [illegible] actione [illegible]
calori [illegible] [illegible] destruat et [illegible] consumat . [illegible]
[illegible] privatio [illegible] sensum; frigus vero [illegible]
[illegible] sensum . 3io ex eo quod [illegible] Calor [illegible]
frigoris, et amaritiei [illegible] aut [illegible] amariti-
ei.

Num: 18us. Quaeritur nata a(b) frigore qualitas condensativa, loco ipsius
substituatur si frigus sit qualitas absoluta; quid enim frigus confert
ad hoc ut aqua certa liquefacta paulo post iterum coeat in massa
solidam. Resp. Nam quod frigus qualitas vim suam factivam destruit, habitu ad
motum spatium aequirandum determinat, atque ita constringit, si quaeras
quomodo hoc fieri possit. Quaeritur ergo quomodo sphaerulae frigidae aeque atque condensare
queant; calefactio in calori contraponatur. Sed ut frigori sua vis
activa insit; quod agit calor habet ex natura sua distributo parte
dissolvendi; ita frigus ex natura sua habet distributo constringendi.

Num: 19us. Quaeritur si frigus est qualitas absoluta. Tunc debet reflecti aere
frigori sicut calor et lux; atqui neutrum fit, quia non est qualitas absoluta.
Sed quod ex adverso quia sphaerulae frigidae non ita reflectantur atque refrangantur
sicut sphaerulae calidae et lucidae. Resp. nam fuit a se recessu, ut sic
qualitas eandem in organo tactus sensationem causent, ita pariter in
se recessu actiones. Qualitas in aliis aliis effectibus conveniant, non
alia non quam diversitas effectrix. Item debent quaerere adversarii
de suis sphaerulis, non enim sphaerulae frigidae eodem modo afficiunt organum
tactus quam sphaerulae calidae, cur autem hoc an propter diversam figuram, aut
propter diversum motum. Sed cur a habent eandem figuram, eundem motum.

Articulus 3us
Quid sit humiditas

Num: 20us. Quaeritur humiditatem consistit in atomis sphaericis omnino dissolutis
p.c. liquoris sit maxime fluidi et humidi; siquidem habent
partes omnino dissolutas per partes liquoris cohaereant talibus partibus
tunc non possit esse diaphanum, sed saepe est diaphanum. Im patet in ipsis solis
partes dissolutas tollunt diaphaneitatem ut ipsi dicunt adversarii
videmus contactu perdere diaphaneitatem, quia utrimque contactu partes
dissolutas perdunt porositatem, et consequenter ipsa possibilitas
seu diaphaneitatem.

Quaeritur humiditas non consistit in sphaerulis eorumque perturbato motu agitatis;
Num: 21us. si sphaerulae humidae moverentur motu continuo et perturbato;
tunc moverentur ab intrinseco vel ab extrinseco non ab intrinseco, non

ſphulā eg aquea, ebm [illegible] adverſariis [illegible] ipſo Roete ſegrave
q' ab intrinſeco oriens moveri motu deorſum per lineam rectam
ab extrinſeco, qd n' ps oſtendi, cum extrinſeca aqua ſphulā [illegible]
continuo motu agitet. 2° v' moverentur ora ſphulā v' [illegible] aliqua
n' [illegible] aliqua qd aqua ea ōi parte humida ē, n' ōi [illegible] ſphulā
moverentur motu ſuis ſenſibilis, eo fere modo, quo ſenſibili
ē in aqua pulverante qd.

Dico 3io Humiditas ē [illegible] abſoluta et ſupra p. clus. ex Myſt. Num: 22us.
P. Chut: 2. humiditas n' identificatur [illegible] ſubſtantia, n' modē
qd abſolutam a communiter admittunt adverſ. et patet ebm [illegible]
[illegible] ipſa n' ſit humidum, et ſit humidum. Supra [illegible]
paulo ante n' ēm ē aliud accidens modale, in quo humiditas [illegible]
conſiſtere, qm motus ille continuus particularis ſuae ſphulae
ſolutorum, atque in hoc ē conſiſtit ut paulo ante oſtendimus.

Dico 3io contra [illegible] ab experientia, qd ipſa eo frigidiora Num. 23us.
reddantur, quo in minutiores partes diſſolvuntur, ſic laterem et
plumbum in minimas partes pulvere diſſolutum in horologiis arenariis
continuo motu fluit et fluitur, ſic frumentum molae in farinam
comminutum magis fluit qm integrum [illegible] liquefactio
nihil aliud ē, qm eorundem in partes minutas diviſio [illegible]
qd ipſa in his experimentis relatis [illegible] quod [illegible]
vere fluida aut liquida, [illegible] apud Atomiſtas fluiditas,
liquiditas et humiditas idem ſint. quomodo [illegible] laterem
pulveriſatum veram liquiditatem aut fluiditatem attribuere [illegible]
fere dicendum de pulviſculis plumbi aut farina triticea, aliud
igitur ē, [illegible] ipſa diſſoluta magis accedant ad ſimilitudinem
[illegible] liquidorum, et aliud, qd vere ſint ipſa liquida. metalla
liquefacta qd [illegible] ipſa n' [illegible] vera [illegible] liquiditas,
[illegible] qd [illegible] partes [illegible] diſſolutae, [illegible] longe
[illegible] qd in metallis liquefactis n' [illegible] partium
diſſolutio, [illegible] paululum [illegible] reſoluta in ſolidam [illegible]
[illegible] qd [illegible] ē in pulviſculis lateris
aut plumbi.

Num: 14 72. <u>Dubitatio contra 2dam clm.</u> Sal in aqua dicitur dissolvi, et licet sit gravius quam aqua toti tamen aquae commiscetur. [illegible] aquae capacem infusio, tota aqua ita prodit, ut nulla [illegible] pars sensibilis, quae aliquid vini non habeat, ut clare [illegible] ex odore et colore. sed hoc fieri non posset, nisi ipsa aqua continuo [illegible] agitaretur. [illegible] vera [illegible] ut ait [illegible] de [illegible] experimenti ratio est, quod aqua in salis particulas agens, easdem [illegible] humectet, atque [illegible] reddat, ut possit ascendere et aquam permeare: hoc [illegible] fieri, absque illo continuo et perturbato motu, quem adversarii [illegible] liquidis tribuunt: dici absque illo continuo et perturbato motu aliquis [illegible] particulam [illegible] non posse: [illegible] patebat, quod aqua [illegible] vini, [illegible] absque illo, quem volunt adversarii sufficere ad hoc, ut [illegible] particulae vini dividantur et aquae commisceantur, praecipue si accedat [illegible] externus et vehemens [illegible] liquoris agitatio, quam saepius adhiberi [illegible] ut liquores [illegible] commisceantur.

Num 14 [illegible]. <u>Dubitatio contra 3tiam clm.</u> humor liquor [illegible] qualitas sed substantia, quod humiditas et liquiditas [illegible] humor liquores similes [illegible] humiditate aut liquiditate abstracto, sed in concreto [illegible] idem denotent, quod humidum aut liquidum quae concreta [illegible] involvant [illegible] substantiale, [illegible] humiditas liquiditas [illegible] substantia, humiditas [illegible] et liquiditas [illegible] formaliter humidum aut liquidum.

<u>Articulus 4tus</u>

<u>Durum</u>

<u>de Duritie</u>

Num 14 [illegible]. <u>Dubitatio</u> [illegible] seu soliditas ipsa non consistit in quiete particularum penitus contiguarum [illegible] ex una parte [illegible] corpora solida resistant divisioni: ex altera parte [illegible] particulae aliquid [illegible] penitus contiguae quiescant, [illegible] resistant divisioni, quod [illegible] seu soliditas [illegible] consistere in sola quiete.

particularum mixtorum: 1o patet ab inductione, metallorum,
Lapidum, lignorum etc. acervorum: 2o adhuc videtur clarius quidem
metallorum, Lapidum et lignorum corporibus in minima petrificata
comminutis, liquidi enim pulveris vel in uno acervo conspecti
sunt magnae quantitatis, et tamen non consistit unio dicta, et eadem facile
aliud corpus penetrare potest ac per liquores

Dico 2o Liquiditas seu soliditas quidam non consistit in externa
pressione aëris ambientis, vi cujus partes aliquo corporis ita
coarctantur, ne diffluere possint. Probatur: si quidem liquiditas seu sol-
iditas liberetur a sola pressione aëris ambientis tunc deberent
particulae corporum solidorum a motu aëris ambientis aut delabi aut
facile ab aliis avelli posse, sed hoc non fit. Ergo. Minor patet, si
enim tolleretur tota formalis soliditas, tunc deberet hoc ipso tota
soliditas. Major patet 1o ab experientia, quia corpora solida, ut lapis
aut metallum includuntur globo aut campana vitrea, et ope
antliae mediante antea per frequentes suctiones omnis pene aër
extrahatur in dicto recipiente liquidi quidem delabuntur, solida vero
ita connexa remanent, ut ne particula quidem decidat. Probatur
2o si vola manus perfecte applicetur ad marmori laevigato,
atque inde haec removeatur, nihil demitur de superficie
marmoris, eadem tamen ab eadem superficie tunc excluditur impetus
aëris ambientis. Num. 2 qu.

Dico 3o Liquiditas seu soliditas quidem consistit in unione partium Num. 2 qu.
et absoluta, quam vel loquitur D. de ... unione diffluibili
amissibili praestat, et a contrario dividente munit, eadem
ratione formas, ut in figura semel accepta stare ... nec
a circumstante corpore facile mutari queant. Probatur: liquiditas
seu soliditas quidem non consistit in ipsis ... quidem cum sint ab
illis separabiles, ergo in aliquo accidente tamen ... relativo vel
probatur, ergo absoluto

Dico 4o ... consistit ... unio, quae ... partibus. Num. 2 qu.
... differat unio diffluibilis amissibilis
qualitati in corporibus solidis ... facile amissibili qualitati in
liquoribus ... a contrario
dividente. ... figura semel

accepta stare p se, nec ab alio qui facile mutari queantq

Sed nec etiam ad id unione illa est perfectio modus, seu entitate
indiget in qualemcunq. modo tale, quae sit natura sua Solidi perfectior
ex hoc ipso ejus partes continui sufficienter unitae: ita tamen, ut adhuc
subsistat major firmitas unionum continuativarum; hinc sequitur ...
ad id quod sit unio illa continuativa, quae datur inter partes continui
Solidi ex natura sua perfectior est, hoc ipso etiam difficilius divisibilis,
seu destructibilis est, quae pondere gravis difficilius movetur de loco suo,
quam levis; ex quo naturaliter ad id deducitur, quod liquidi illa partes corporis
Solidi a contrario dividente minus resistant, quatenus exigitur perfectior
unione continuativa quam sit illa, quae est inter partes continui
Liquidi; unde intelligitur ad id quod sint partes illae continui
Solidi perfectiore unione continuativa connexae sunt, quam partes
corporis Liquidi, ita intelligitur, quod partes illae firmatae sint, ut in
figura semel accepta stare p se, nec a circumstante corpore facile
mutari queant.

Num: 30m. Dico 3o Ex his sequitur quod Liquiditas et Soliditas effectiva seu entitate,
non vero Qualitas absoluta, atque hoc non potest admitti in natura
... quod videtur vinta non consistere formaliter in
perfectiore unione continuativa partium integrantium. Nam ad
perfectio perfectiore unione continuativa ... ipsa formaliter Liquiditas
aut Soliditas quam effectiva intelligitur enim Liquiditas aut Soliditas
formaliter ... facile ... proprio, ...
alienis ... seu ...
... perfectioris unionis continuativae inter partes
... unio erit ... formalis Liquiditas vel Soliditas

Quaestio 3a
De
... Elementorum

Num: 31m. Praeter praedictas 4 ... Elementorum dantur adhuc aliae
quae nominantur ... gravitas, levitas
et ... de his in ... agere intelligitur.